

DERTLERİMİZ VE ÇARESİ

Hasan El-Nedvi

Bağdat'ta 'Filistin Kurtarma Cemiyeti Merkezi'nde Verdiği Konferans (Nisan- 1956)

Dertler ve neşter vurulması gereken konular pek çok, hangisinden bahsedeyim? Konular ve manalar çok oldu mu insan şaşırıyor. Fakat size inandığım bir şeyden bahsedeceğim, katiiyen sizi memnun etme veya kulaklarınızı hoş tutma cihetine yeltenmeyeceğim. Kendimi, vicdanımı, imanımı memnun ettim mi; bu, benim için kafi ve vafidir. Çünkü vicdanımı memnun etmekle sizi de memnun etmiş olacağım. Size ilmi veya tarihi bir konudan bahsetmeyeceğim, içinizde, sizi tatmin edecek şekilde bu konuları işleyecekler vardır; nitekim bu çeşit konuşmalara nerdeyse doymuşuzdur.

Bazen duyarsınız, insanlar sık sık iktisadi, siyasi buhranlardan bahsederler. Hoş, asrımız da buhranlar asrıdır ya, zaman zaman idare ve sosyal dertlerden yakınır; ben kesin olarak inanıyorum ki, ikincisi olmayan bir buhran vardır, o da **iman ve ahlak** buhranıdır.

Yeryüzünü dolaşınız, milletlere, halklara bakınız; göreceksiniz ki, insanlık dünyanın her bölgesindeki çeşitli ırklarıyla tek bir buhranın ıstırabını çekmektedir: "**İman ve Ahlak Buhranı.**" Belaların belası, musibetlerin musibeti, insanların acı acı dert yandığı her problemin kaynağı budur işte. **Kaybolan ve kaybı, cihanşümul musibete uğramamıza sebep olan tek şey, imandır.** Sarsılan ve sarsılması fert, cemiyet, devlet ve hatta dünya çapında problemlerle karşılaşmamıza sebep olan tek şey ahlaktır.

İnsanlar birbirinin benzeridirler, hâlâ da öyledir. Bizler beşeriz, bizi idare edenler de beşerdirler; fakat dünyaya hâkim olan, işte bu iman ve ahlak buhranıdır. Çokları sanırlar ki, bütün mesele parti ve hükümetlerdedir; kabine değişti mi veya bu parti gidip öteki geldi mi buhran kalkacak, problem çözülecek. Bu, kısır görüşe dayanan acele ile verilmiş yanlış bir hükümdür. Çünkü mesele, parti veya hükümet değişikliği meselesi değil; akıl, itikat, şahsiyet ve kalp meselesidir. Binaenaleyh bu değişiklikler bir şey ifade etmez. Bir partinin gidip ötekinin gelmesi, hükümetin yerini başkasına terk etmesi istenilen merhaleye ulaştıramadığı gibi, ta gerilere de itemez, çünkü cemiyetin bütün fertleri, maddeye tapmak, egoizm ve kendisine hizmet gibi noktalarda birleşmektedirler. Bu tip bir bencillik dışarıya taşamazsa, ferdi egoizm çerçevesinde kalır, genişlediği takdirde de partizan veya zümreci bencillik halini alır. Bütün dünyada hükümlan olan zihniyet işte budur. Karşılaştığımız bütün kötü durumların menşei, bu tip benlikler ve maddeye tapan, çıkara hizmet eden, "**benim**" diyen bu zihniyettir.

Kardeşlerim!

Hastalık budur, kendi kendinizi aldatmayınız! Gözünüzü derin gerçeklere doğru çevirdiğinizde, belaların temelini tek şey olduğu hakikatiyle burun buruna geleceksinizde ki,

o da **"nefse tapmaktır."** Maddeye tapan bu şahsiyetler değişmezse, durumlar katiyyen değişmeyecektir. Gazetelerin bahsettikleri, milletleri bir değirmen gibi öğütecek savaşa sebep olabilecek yarış; hayırla şer arasındaki yarıştır. Avrupa milletleri arasında cereyan etmekte olan bu müsabakanın taşıdığı mana, hiçbir zaman bozuk durumlara son vermek, insanlığa hizmet etmek değildir.

Hayır kardeşlerim!

Bu, liderlik için yapılan bir mücadeledir. Her millet, shevi arzularını tatmin için idareye sahip olmak istemektedir. Bütün bu didinmeler, kesip biçen o olup, kaprislerini gerçekleştirecek güce sahip olmak, şahsi ve partizan çıkarlara hizmet etmek içindir.

Mesela İngiltere ve müttefikleri, komünist bloka karşı koymaya çalışıyorlarsa bu, adalet ve hakikati ikame etmek için değildir. Aynı şekilde Komünist bloğun Batı ile olan kavgası da hiçbir zaman adaleti gerçekleştirmek uğruna değildir, çünkü onun din ve faziletle uzaktan yakından alakası yoktur. Onun kavgası, dünyanın gelirinin tek sahibi, bütün insan gücünün biricik hâkimi durumuna gelebilmek ve dünya pazarını elinde tutabilmek amacına matuftur, asla insanlığın hayrına değil; rejimini kabullenenleri, hâkim olduğu milletlerin sırtından beslemek içindir,

Bütün bu çatışmaların tek ve ana sebebi, nefsi tatmin ve ona tapmaktır. Bu bozuk ve kokmuş benlik değişmediği sürece dünyanın düzelmesini ve mutluluğa kavuşmasını ummak, havanda su dövmektir.

Kardeşlerim!

En önemli bir şey varsa, o da insanın değişmesidir. Çünkü dünyadaki her şey insana, insan da kendisine; vicdan ve imanına boyun eğmektedir. İman ve itikat sağlam oldu mu, muhakkak insan da düzgündür; insan düzelince de, dünya düzelmiş demektir.

Dikkat edin, vücutta bir et parçası vardır ki, o düzeldi mi, bütün vücut düzelir; o bozuldu mu, bütün vücut bozulur, o da kalptir. (Sahih hadislerdendir.)

İnsanlar etraflı tetkiki olmayan bazı kişilerin verdikleri hüküm neticesi, dünyanın düzelmesinin şu hüviyette bir hükümetin veya şu kıratta bir adam veya partinin başa geçmesine bağlı olduğuna inanmışlardır. Halbuki toplumun bozukluğunun kalp ve vicdan bozukluğundan ileri geldiğini hiç akıl edememişlerdir. Onlar salaha ermedikten sonra, salâh ve felâh ümidi yoktur.

Kardeşlerim!

Bu, içine kapanmış bir insanın sözü değil, tecrübeli ve hasta cemiyetin derdinden haberdar, bu konuda da Allah'a hamdolsun uzun bir tahsille kendisini hazırlamış bir kardeşinizin feryadıdır.

Sağdan soldan haberi olmayan insan, karanlık bir odaya girdiğinde elektrik düğmesine basmadan aradığını bulamaz; fakat odayı avucunun içi gibi bilen biri düğmenin nerde olduğunu bildiğinden derhal basar, elektrik yanarak odanın içi aydınlanır ve adam da

aradığını bulur. İşte peygamberlerin (Aleyhimüsselâm) ve onların izinden gidenlerin durumu böyledir; düğme de imandır, o açıldı mı dünyayı aydınlatmak için ışık dalgaları akın eder.

Ben, Arap ve İslam ülkelerinde ve bunlardan başkalarında akıl, düşünce ve tecrübe alanlarında muazzam gibi görünen insanlara şahit oldum; fakat onların **"olgun olmayan kısır görüşlerini"** çok garip buldum.

Meselelerden söz ederlerken, geniş kültürü ve tetkiki olmayan biri gibi konuşuyorlar; siyasi ve içtimai çıkmazları parti değişikliğine bağlayıp, "falan parti giderse" müşkülün çözüleceğine inanıyorlar. Halbuki başka biri geldiğinde durum değişmeyecek, belki onunla beraber yepyeni problemler gelecektir; ondan başkasını denemeye kalktığımızda şüphesiz, gelen gideni aratacaktır. Şair ne kadar doğru söylemiş:

"Gündüzlerin hepsi bir adamın çocuğudurlar, bu gecelerin hepsi de kız kardeşirler. Hiçbir gündüz ve geceden, daha evvelki senelerle geçenlerin yaptıklarından başkasını sakın isteme."

Bu denemeler zavallı insan üzerinde ne zamana kadar yapılacaktır?

Sonunda yine bitkin bir duruma düşürmekten başka bir işe yaramayacak olan bu inceleme ve operasyon ne zamana kadar sürüp gidecek?

Esas problem karakter, şahsiyet ve benlik problemidir. Bu gerçeğe parmak basmadığımız sürece müşküllerden kurtulamayız. Bu medeniyetin en büyük hatası ve belası, fertlerle meşgul olmaması, onlardan yüz çevirmesidir. Sosyal ilimler, insanlara öylesine tesir etmiştir ki, onların gözü ve yönü daima topluluklarda, müessesede, içtimai heyet ve hükümetlerde olmuş; adı geçenlerin temel taşı olan fert, ihmal edilmiş ve bir kenara itilmiştir. Avazımız çıktığıınca bunlara sesleniyoruz:

Efendiler! İşte fertler! Onları ıslah ediniz ve müşahhas toplum için hazırlayınız.

Diyecekler ki: **"Fertle bizim alakamız ne? Biz, karakteri sosyal olan içtimaiyatçı bir çağda yaşıyoruz."** Biz de deriz ki: **"Kabul ettik, toplumda toplum; fakat fertler olmasa, cemiyet neden meydana gelecek?"** Onlar diyeceklerdir ki: **"Fertler toplumun düzelmesiyle düzelirler."**

Cemiyete önem verip ferdi ihmal eden bu gibilerin durumu, çürümüş, dağılmaya yüz tutmuş tahtaları toplayıp, araba vapuru veya şilep yapmak isteyeninin haline benzer, ileriye gören biri ona dese: **"Bu tahtalar gemi yapmaya elverişli değildirler, bunlardan yapılacak gemi, ne insan ne de kıymetli eşya taşıyabilir."** Onun vereceği cevap şu olacaktır: **"Bu tahtalar önemsizdir, mühim olan gemidir, gemi meydana geldi mi bu tahtalar fonksiyonlarını kaybedeceklerdir. Binaenaleyh tahtaların çürük olması zihnini meşgul etmesin. Bozuk bozuktur, çürük çürüktür, fakat bunlar bir araya geldi mi düzgün ve sağlam meydana gelir. Hırsız hırsızdır, fakat hırsızlar bir araya geldi mi şehrin bekçileri olurlar!"**

Avrupa zihniyeti budur işte, **“hırsızlar kendi hallerinde hırsız, toplumda güvenilir bir insan”**; ne biçim mantıktır bu?

“Kurt, kurttur; fakat bir araya geldiler mi, çoban olurlar.”

“Kor, evi yakar; fakat korlar bir araya gelince yakma özelliğini kaybeder, vantilatör gibi etrafa serinlik saçarlar!”

Bu, son derece gülünçtür; fakat gerek okullarda, gerek devlet daireleri ve mahkemelerde takip edilen usul ve temel bu değil midir?

Bakanlar, hakimler ve askerler nereden gelmişlerdir?

Bunların ekserisi bozuk ve istenilen seviyenin çok aşağısında değil midirler?

Bu günahkâr zümre nasıl üstün seviyeli, yüksek ahlaklı ve salih amelli bir grup haline gelebilir?

Bütün dünya maalesef ilmi seviyelerde bile bu mantığa boyun eğmektedir.

Bugünün belediye başkanları, fakülte dekanları, idare adamları eskiden olsa idiler, kovulmaktan başkasına layık olamazdılar; hatta hapishanede olurlar, ufak bir vazifeye bile layık görülmezlerdi.

Yukarıdaki zihniyet bütün kafalara öylesine yerleşmiştir ki, dini meselesini de ele alan herkes gericilikle suçlanır olmuştur.

Ey imanlı kalbin sahipleri!

Güzel yüzleriniz, temiz vicdan ve parlak akıllarınızla siz bir cemiyetsiniz. Beklediğimiz parlak istikbal uyumaktadır, Bedeninizi ruhi, ahlaki, ilmi ve iman yönünden hazırlayınız. Bu zamanın çağrısı, bu saatin vazifesi ve bugünün cihadı budur.

Gittiğim her memlekette, ziyaret ettiğim bütün kardeşlerimin yanında İslam âleminin ve onun dertlerinden bahsedildiğini gördüm. İslam âleminin hâlâ ayakta durduğu ve yürüdüğü bir gerçektir; onun üstün tarafını ancak ya cahil veya ahmak inkâr edebilir.

Ben buna inanıyorum; Hindistan, Pakistan, Türkiye, Suriye ve Mısır’da onu müşahede ettim. Kardeşlerim, siz de İslam âleminin bir parçasınız. Eğer onun sizden ayrı yaşadığını ve ona karşı sorumluluk olmadığını düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Fakat beni korkutan şey; çocuklarının, kendilerini ihmal ettiği başkalarına önem vermeleridir. Maalesef realite budur. Bu dünyayı düşünürken, benim ondan bir parça olduğumu ve bu parçayı ıslah etmem gerektiğini unutmamam lazım. Çok kardeşlerimi görüyorum ki, kendilerini hiç düşünmüyorlar; adeta İslam âleminin, kendilerinin dışında kalanlardan meydana geldiğine inanıyorlar. Evvela kendimizi düzeltmeliyiz, her birimiz sorumlu ve üzerine vazife düştüğünü bilmeli ve buna inanmalıdır. Böylece parçalar düzeline İslam âleminin de düzelmesi kolay ve hatta muhakkaktır.

Kardeşlerim, bizim durumumuz süt dolu bir havuz istediğini ve bu havuza süt döken herkese ücret vereceğini ilan eden bir kralla, **“koskoca havuza bir kova su dökmekle süt bozulmaz”** diye, birbirinden habersiz, sabaha kadar havuzu suyla dolduran halkın haline benzer. Elbette sabahleyin gelen kral, su dolu havuzdan başka bir şey bulamayacaktır; bizim durumumuz ve hikâyemiz budur.

Her birimiz deriz ki: **"Benim bozuk olmam, İslam âlemine ne zarar getirir?"**

İslam âlemini baştanbaşa bozuk hale getiren bu zihniyettir işte. Salim bir kafayla düşündüğünüzde, bütün konuşmalarınızın başkalarına ait olduğunu kolayca görür ve anlarsınız.

Kardeşlerim, kendinize acıyınız, üstesinden gelemeyeceğiniz meselelerle uğraşmak sizin neyinize? Başkasıyla uğraşmak kolay, fakat insanın kendisiyle uğraşması zordur, insan da tabiatı icabı daima kolayı sever, seçer. Bunun içindir ki bütün İslam âlemi, başkasıyla uğraşmaya ve başkasına önem vermeye koyulmuştur. Bu, şüphesiz tedaviye muhtaç bir zihniyettir.

Siz, Irak ve Iraklılar olarak İslam âleminden bir parçasınız. Her birimiz kendisini bu yapıda sağlam bir tuğla olmaya hazırlamalıdır. Her birimiz mücahit, yiğit, samimi, temiz karakterli, açık fikirli, köklü, sağlam şuurlu ve coşkun kalpli birer mümin olmalıyız. Böyle olduğumuz takdirde; inanın, bu fesadın önüne geçebilir ve mecrasını değiştirebiliriz.

Buhran kaht-ı rical buhranıdır, nerede, istenilen hüviyetteki insanlar?

Çokları hükümete göz dikerler ve onun her şeyin anahtarı olduğuna inanırlar. Halbuki hükümeti insanlar teşkil eder ve onlar yönetirler.

Bunlar kimlerdir ve nasıldırlar?

İslam âleminin derdi budur işte. Siz kendinizi, istikbaldeki mücadeleye, **"ahlak," "samimiyet ve fedakârlık"** mücadelesine hazırlayınız. Eğer kendisini, çıkarını, yakınlarının ve partisinin menfaatini hiçe sayabilecek, vatan ve milletin yüksek menfaatlerini üstün tutabilecek biri çıkarsa, mutlaka her şeyi altüst edebilecek ve köklü bir değişiklik yapabilecektir.

Hava bozuk ve karanlıktı, İslam âlemi muazzam belalarla çalkalanmakta idi, idareciler zalim, idare mekanizması bozuktu, zulüm her yerde kol gezmekte, haklar çiğnenmekteydi, emniyet kalmamıştı; hülâsa İslam âlemi şarkından garbına, kuzeyinden güneyine kadar her tarafında müthiş bir hastalığa tutulmuş bulunuyordu. Ortaya nefisini unutan, Rabbini bilen, ahireti düşünen, **"Ömer bin Abdülaziz"** adında bir insan çıktı, bu akımı değiştirdi. İslam âlemini de salâha doğru yönelmeye zorladı...

Nerde fertler?

Nerde onları meydana getirenler?

Okullar, fakülteler mi yetiştiriyor onları?

Hayır... Onları iman terbiye eder, ahlak ve akide yetiştirir.

Size hararetle tavsiye edeceğim şey: Kendinizi hazırlayınız. İçinizde İman ve akideyi besleyip büyütünüz. Allah'a, ahiret gününe, İslam'ın menfaatine inanan kimseler olunuz. Öyle insanlar olunuz ki, hasbelkader günün birinde idare adamı olduğunuzda çevrenizin ve durumun bozukluğu sizi fasid dairesine çekmesin, içine alıp eritmesin. Ashap böyle idiler: Karınlarını doyuramayacak, üstlerini giyindiremeyecek derecede fakirdiler, dünya ayaklarına geldi, hâzinelerinin kapısını açtı; fakat onlar zerre kadar değişmediler.

Ebû Ubeyde ve Sa'd oldukları gibi kaldılar. Hz. Selman (Allah hepsinden razı olsun) Irak'a vali tayin edildi, Iraklılar karşılamaya çıktıklarında Selman'ı; ücret mukabili başkasını yükünü sırtlanmış geliyor buldular!

Dünya, fertler bozulunca bozuldu. Hz. Rasûlullâh (s. a) mektebinden yetişenlerin kalitesi kalmadı. Biz bu kaliteye şiddetle muhtacız; bunu ancak sizden ve kendisini sade hayata alıştıran, mahrumiyetlere katlanabilen samimi Müslümanlardan beklemekteyiz.

Arapların tutulduğu illetlerden biri de israf, lüks ve kahredici âdetlerdir, çoğu taksisiz, apartmansız, yüksek maaşsız edemez; milletimizi çökerten bu hastalıklardır işte. Roma ve İran'ın hastalıklarının tıpkısıdır bunlar. Onlar da lüks ve medeniyette son derece israfa boğulmuşlardı; bu durum, Müslümanların Medâin'i fethetmelerinden sonra bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmıştır. Yezdecerd, beraberinde bin aşçı, hayvanları ve kuşları için bin bakıcı taşımaya rağmen şöyle hayıflanıyordu: **"Ben oturup ağlanacak haldeyim... Ancak bunları alabildim..."**

Medeniyetleri bu derekeye düşmüştü, bunun için de feci şekilde inkıraza uğramışlardı. Nasıl uğramazlardı ki Yezcederd'in giydiği taç, elli bin altından aşağı değil, kuşandığı kuşak da 350 bin altın arasında bir değer taşımakta ve çeşitli cevherle, yakutlarla süslenmiş bulunmakta idi. Onların şereflerini, devletlerini ve hayatlarını kaybetmelerine sebep olan canı, işte bu yaldızlı medeniyettir.

Binaenaleyh kendinizi cihada ve davete hazırlayınız, size tevdi edilen emaneti yerine getiriniz; benim size tavsiyem budur. Belki buna kulak vermeyecek, mühimsemeyeceksiniz; fakat ilerde hatırlayacaksınız, hem de yakın bir gelecekte, **"Ben İşimi Allah'a havale ediyorum."**

Tekrar ediyorum; **buhran, adam kıtlığı, iman ve ahlak buhranıdır.**

Kendimi, hükümet ve partilerin değişmesiyle durumun değişeceğine inanmaktan tenzih ederim; çünkü Allah'ın buyruğu budur: **"Kendileriyle mukaatele edilen; yani düşmanların hücumuna uğrayan müminlere, uğradıkları o zulümden dolayı, (bilmukabele harbe) izin verildi. Şüphesiz ki Allah onlara yarılım etmeye elbette kemaliyle kadirdir."**

"Onlar, (o mü'minlerdir ki;) haksız yere ve ancak, 'Rabbimiz Allah'dır' diyorlar diye, yurtlarından çıkarılmışlardır. Nihayet Cenabı Hak şöyle buyurmuştur: "Onlar

(o müminlerdir ki) eğer kendilerine yeryüzünde mevki verirsek dosdoğru namazı kı-larlar, zektı verirler, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar. Bütün umurun akibeti nihayet Allah'a dncdr." (Hac: 39,40,41)

Saf altının ateşten çıkması gibi olmalı ki, içinden çıktıkları mevki belasının nasıl ilkin zıkredildiğine dikkat edin, haksız yere ülkelerinden ıkartıldılar ve öyle adam oldular ki, Allah kendilerine yeryüzünde bir iktidar mevkii verdiğinde, dosdoğru namazı kıldılar, zektı verdiler, iyiliği emredip kötülükten vazgeçirmeye çalıştılar.

Bu merhaleyi katetmedikten sonra Allah'ın yukarıdaki ayette vasfettiği ve **"Kendilerine elinizi çekiniz, namazınızı dosdoğru kılnız ve zektınızı veriniz, denilenleri görmedin mi?"** (Nisa 772) ayetinde de işaret buyurduğu dereceye ulaşmamıza imkn yoktur. **Allah Teala, onları hükümet kanalından meydana getirmedi; fakat onları, ahlak ve düşünceyi de içine alan derin ve şmll bir İslm terbiye ile yetiştirdi.** Neticede şahsiyetler gelişti, dalga halinde fişkırdı ve olan oldu.

Samimi biri olarak size vereceğim nasihat şudur:

Kendinize dini, ahlaki, fikri ve terbiyevi yönden dikkat ediniz ve bu hususlara önem veriniz. şairin, **"Büyük lem sende gizlendi,"** dediği gibi, İslam âleminin siz olduğuna inanınız. Biz dzeldik mi, İslam lemi düzelecektir; parçalar düzelince toplulukların düzelmesi mukadderdir. Benim diyeceğim budur:

“Sizler ve kendim için Allah Teala'dan mağfired dilerim.”

Celal SANCAR

4.5.2015

ANKARA